

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Obnáší tedy úbytek obyvatelstva od r. 1869 do r. 1930 v okrese 20·68% obyv., 84·34% Židů, ve městě 17·02% obyv., 77·65% Židů.

Tento zjev není ojedinělý, vyskytuje se skoro ve všech žid. obcích v menších městech, odkud Židé se vystěhovali do větších měst, jichž přírůstek židovský nastal přílivem Židů z venkova. Mladá generace žid. tíhne do velkého města. Úbytek porodů u Židů, smíšená manželství, hojně vystupování ze svazu náboženského atd. vysvětlují tento zjev. A do míst uprázdněných vstupují jen zřídka opět Židé, buď zůstanou prázdná neb zabere je živel křesťanský, což nejlépe vidíme ve V., kde obchod přechází z rukou žid. do majetku příruční křesťanských, vyučivších se u šefů žid. A tak se hroutí i žid. obec náb. ve V. a její výbor stěží ji ještě drží pohromadě.

Židovští představení v posledním století.

Tak kolem r. 1750 setkáváme se s rodem Arensteinerů ve V., kteří během času jméno své pozměnili

Simon Arnstein

Bedřich Arnstein

v Arnstein. Nepřišli s prázdnými rukama do V., jak rodinná tradice vypravuje, a není tudíž divu, že při své podnikavosti vydobyli si přední místo v obci. Ke konci 18. století byl Josef Arensteiner nejbohatším občanem ve V. Měl obchod železářský, se střížným zbožím a byl majitelem koželužny na Valše. Jak on, tak i Nathan Arenstein byli vedoucími v obci žid.

V 19. století byly tři generace Arnsteinů z „fabriky“ (vinopalové) důvěrou svých souvěrců vyznamenáni, by se ujali starostenství žid. o. votické.

Šimon Arnstein

narodil se 31. srpna 1790 jako syn Isaka Arnsteina. Z dokumentu, který se nalézá v rukou jeho vnuka Viktora Arnsteina, majitele mlýna v Unhošti, vysvítá, že vrchnostenský úřad votický dává sucovnímu Židu familiantu Šimonu Arnsteinovi 31. prosince 1832 na základě mistrovského listu čáslavského cechu koželužského ze dne 22. února 1824 svolení k obchodu juchtovou kůží librovkou (Pfundleder). V r. 1837 koupil Šimon Arnstein vinopalnu, která byla 17. září 1794 Jáchymem Levým prodána Marku Meiselovi. Vinopalníkem byl obyčejně Žid, kterému vrchnost vinopalnu pronajímala. Často byl vinopalník i nájemcem dvora, ano i jeho majitelem a vyráběl též kromě lihu kořalky „rosolky“ a jiné likéry. Šimon Arnstein pečoval v těžkých dobách tehdejších vzorně o žid. obec votickou. Zemřel v pozhnaném věku 81 let v r. 1870, když byl býval vše dříve předal svému synu.

Bedřich Arnstein,

roz. 13. července 1822, převzal po otci i starostenství obce žid., kde uplatnil pokrokové své smýšlení zvláště na poli školském. On přistavěl na původně přízemní školu žid. patro (1864) a zařídil za příčinou straníc-

kých roztržek mezi členstvem obce ve svém domě v r. 1872 tak zvanou švédskou školu a pověřil jejím řízením znamenitého pedagoga Davida Wurmfelda. Tento však byl povolán do Prahy a opustil své působení ve V., načež došlo opět k sloučení obou škol votických. Bedřich Arnstein byl mužem šlechtěným, štedrým a přes svou pokrokovost i pobožným. V r. 1866 věnoval pro kostel žid. oponu před schránku úmluvy ze sametu tmavozeleného, začež mu nejen obec, ale i spolek mládeže žid., projevíli díky. Bedřich Arnstein byl i jinak podnikavý, stavěl i okresu silnice, na rynku votickém přestavěl (1875) starou hospodu „U černého koníčka“, otcem Šimonem v r. 1852 koupenou, v moderní, jednopatrový hotel a j. v. V r. 1879 se s rodinou odstěhoval do Prahy, kde jeho zeť, člen pražské obchodní komory, Hynek Arnstein (syn Isabela Arnsteina), vedl obilní firmu Bedř. Arnstein a spol., a po nějakém čase do Vídně, kde 4. listopadu 1897 u věku 75 let zemřel. Zanechal mimo staršího syna Hynka Arnsteina, o kterém bude níže psáno, mladšího syna Viktora Arnsteina, roz. 1866. Po studiích na střední a obchodní škole v Praze a Magdeburku (Děvíně) ujal se vedení válcového mlýna v Čisté, který před nějakým časem převzal syn Bedřich, kdežto otec s druhým synem Dr. Phil. Karlem Arnsteinem (který pro Goethovo vydání české prof. O. Fischera pořídil překlad „Italské cesty“) spravují mlýn v Unhošti. Třetí syn Arnošt je nájemcem dvora (Středokluky u Kladna). Viktor Arnstein podporuje ve smyslu svého otce a dobrosrdečné, velkomyšlné matky nejen akce všeobecné, on nezapomíná nikdy na své rodiště V., pro které má i ve spolku rodáků votických v Praze vždy štědrou ruku. Znamenáváme ještě, že syn uvedeného komorního rady Hynka (Isaiele) Arnsteina dr. Robert Arnstein po několika desetiletí blahodárně a obětavě působí jako věhlasný lékař v Karlíně.

Hynek Arnstein

Edvard Arnstein

Hynek Arnstein,

syn Bedřicha Arnsteina, byl třetí člen z rodu Arnsteinů „z fabriky“, jak lid ještě dnes všeobecně jmenuje továrnu na likéry a ocet, který řídil osudy žid. obce náb. ve V. Narodil se v r. 1850, studoval reálku v Praze, musel ale studia ve válečné době r. 1866 přerušiti. Vstoupil do rozsáhlého podniku svého otce, který nejen na výši udržel, nýbrž i valně rozšířil. Když Bedřich Arnstein se do Prahy odstěhoval, převzal továrnu s hlavním obchodem a pobočnými obchody ve městě a v okolních osadách. Po léta byl již starostou spolku Chesed neürim (mládeže dospělé) ve V., kde si svou obezřetností a rozšafností získal důvěru všech. Stal se brzy starostou náb. obce, členem městské rady, starostou obchodního gremia a členem obchodní a živnostenské komory v Českých Budějovicích. Když Národní divadlo lehlo popelem, byl Hy-

